

figyelőszolgálat

Ebben a rovatban folyamatosan közöljük a külföldi szaklapok műszaki könyvtárakat érdeklő folyóiratcikkeit, továbbá a könyvtártudományi és dokumentációval foglalkozó szakkönyvek ismertetését.

+++++

K Ö N Y V S Z E M L E

7/K

016:05:6

SAUR, Karl - GRINGMUTH, Grete - SAUR, Barbel: Internationaler Generalkatalog der Fachzeitschriften für Technik und Wirtschaft. - 1-2. Bd. 1. Bd. Stand Sept. 1962 mit Bezugsbedingungen für 1963. 2. Bd. Erg. mit Stand Oktober 1963 mit Bezugsbedingungen für 1964. München, 1962-63, Verl. Dokumentation der Technik. CCLIII, 482, CXXVII, 324 p. /Handbuch der technischen Dokumentation und Bibliographie 6./

Az összeállítás a világ 109 államának közel 13 000 műszaki és gazdasági folyóiratát foglalja magában. Ezen belül 40 ország /többek között a Német Szövetségi Köztársaság, a Német Demokratikus Köztársaság, a Szovjetunió és az USA/ tekintetbe jövő folyóiratait teljességre törekvően ismerteti.

A kétkötetes kézikönyv az egyes folyóiratok alábbi adatait tartalmazza:

- cím, alcím,
- az első szám megjelenési éve; megjelenés gyakorisága;
- évi előfizetési ár;
- kiadó; kiadás helye.

A folyóiratcímek az alábbi 10 témacsoporton belül /zárójelben a szakterülethez tartozó folyóiratcímek száma/ további 50 alcsoportban, azon belül országoként rendezve találhatók:

1. Technika általában /733/
2. Természettudományok és műszaki alaptudományok /2564/
3. Technológia, mérésügy, nyersanyagok /1209/
4. Gépipar, szabályozástechnika /921/
5. Járművek, közlekedés /1534/
6. Energia, elektrotechnika, elektronika /1638/
7. Bányászat, kohászat /759/
8. Építőipar, vízellátás /1441/

9. Élelmiszeripar, mezőgazdaság /1592/
10. Üzemgazdaság, népgazdaság /3861/

A bibliográfiához a kiadó évenként rendszeresen kiegészítő köteteket ad ki. A megjelent két kötet, amely az 1963 októberi helyzet tükrözi, ára 88,- DM.

A kötetek használhatóságát országok szerinti, tárgyszavas, folyóiratcímek és kiadók szerinti mutatók emelik. /B.S./

8/K

025.855

A Yale /University Library/ válogatás elvén alapuló könyvkivonási terve. - /Yale's selective book retirement program HAMDEN 1963. Archon Books, 94 p. - ASH, Lee, 1963. 94 p.

A könyv összegezi annak a Council of Library Resources anyagi támogatásával létrehozott 3 éves kutatási programnak a tervét, melyet a Yale University Library /a továbbiakban Y.U.L./-ban folytattak 1959-1962 között, állományuk tervszerű kivonásának elvi és gyakorlati problematikájára vonatkozóan. A programot az 1952-53-as évek rohamos állománynövekedése, raktározási nehézségek hozták létre. 1950-ig mindent állományba vettek, amit vétel, ajándék vagy csere formájában beszerettek. Ekkor férőhely, feldolgozási, kiszolgálási nehézségek miatt az állománygyarapítás terén erőteljes válogatást vezettek be, melynek szempontjait az egyetem oktatási, kutatási programja szabott meg. Ugyanakkor rátértek a szabadpolcokon tárolt állomány tisztogatására az alábbi célkitűzésekkel: 1. A szabadpolcokról és katalógusból kiemelni a tanszék tanácsa alapján az oktatás szempontjából elavult anyagot; 2. Mikroszöveg formájában megőrizni azokat a könyveket, periódikákat, újságokat, melyeknek eredetijét kiselejtezték; 3. A kevésbé használt könyveket a polcokról raktárba /tömörített raktár/ szállítani, és nem szak, hanem nagyságrend szerint tárolni.

1959-ben az állomány: 104 694 kötet; évi gyarapodás: 14 000 kötet; kivont kötet: 6000. Az egyetem sem a gyakorlati eredménnyel, sem az elvi elgondolásokkal nem volt elégedett. Célszerűnek látszott anyagi kötetet kivonni, amennyit beszereznek. A fent említett anyagi támogatás segítségével így kezdtek el 1959-ben nagyarányú állománykivonási programjuk megvalósítását egy jól átgondolt, ellenőrzött és a számok /20 000 - 60 000 kötet/ alapján következtetésekre alkalmas, más könyvtárak számára hasznosítható terv alapján.

A könyv végén appendixben közlik is az így nyert adatokat a különböző feladatokkal kapcsolatban, mint pl. tömörített raktározás - méretek előfordulása, tömörített raktározás - katalógushálózat növekedése, költségkihatások.

Három év múlva, 1962-ben megelégedvén a gyorsasággal és az erre fordított költséggel /kötetenként 61 cent/ a következő eredményt mutatták fel: Össz-állomány: 193 082 kötet, melyből 88 836 kötetet a "terv" életbe lépése óta tettek át a polcra a raktárba. Selejtezték 28 443 kötetet /6697 kötet monográfia; 11 087 periódika/, és más könyvtárba irányítottak 17 259 kötetet.

A raktárba való átválogatás és az állományból való selejtezés szempontjait írásban lefektették, kodifikálták. Ezek gyakorlati alkalmazása már nehezebb volt. Pl. könnyebbnek tűnt tárgykörök helyett

egy-egy könyvcim felett dönteni a polcra való leemelés alapján. Megállapították a könyv tárgykörének fontosságát, tudománytörténeti jelentőségét, más kiadások hozzáférhetőségét, fizikai rongáltságát stb. Eredeti nagy áttelepítési tervüket a sorozatoknál a tanszéki dolgozók meggyújtották. A tömörített raktározással kapcsolatban bizonyos kiadványoknál felmerült egy bizonyos dátumtól kezdve az egész állomány áttelepítésének kérdése. Különösen speciális problémát jelentett a tudós társaságok által kiadott periodikák sorsa. Különböző egyetemi könyvtárakban 1 évig figyelték a használatukat, és úgy találták, hogy az 1930 után kiadottak iránt nagyobb az érdeklődés. Azt javasolták, hogy - alig válogatva - 1925-ig kerüljenek tömörített raktárba, majd ezeket 20-25 évenként kövesse az állomány többi része is.

1959-60 között statisztikát vezettek a raktárba helyezett állomány használatáról a könyvkölcsönzési lapok nyelvi, tárgyköri, kiadás éve szerinti adatainak feldolgozásával. Megállapították, hogy az olvasók 20 %-a keres egy bizonyos könyvet; 80 %-a tárgykör alapján keres, 50 %-a a polcon való "böngészés" útján szeret a keresett irodalomhoz, könyvhöz hozzáférni.

A program végrehajtásában tekintélyes feladat jutott a katalógizálónak, szakozónak. A legnagyobb problémát tulajdonképpen a megnövekedett újraszakozási, rekatalógizálási munkák okoztak. Végső eredményként a katalógust a régi, kézzel írott céduláktól megtisztították, a kiselejtezett, vagy más könyvtárba irányított könyvek, periodikák céduláitól megtisztították.

A program egészét tekintve az a kép alakult ki, hogy a gyarapítás és kivonás ugyanannak a problémának kétféle aspektusa, tehát szorososan összetartozó munkafolyamatok is, együttesen biztosítják az erőteljes, aktuális állomány kialakítását.

/D.É./

9/X

409

KIEFER Ferenc: Matematikai nyelvészeti tanulmányok. Bp. 1964. OMKDK, 179 p.

KIEFER Ferenc tanulmánykötete a matematikai nyelvészet egyik legfontosabb részét öleli fel: az ún. mondatmodelleket. A szerző a kritikai bemutatáson túl saját eredményeiről is számot ad. A tanulmányok - azonkívül, hogy mindegyikük a mondat matematikai modellálására vonatkozik - nem függenek össze, de egy-egy tanulmány átfogó képet nyújt a mondat egy bizonyos modelljéről és az azzal kapcsolatos problémákról. Az eredmények egyrészt elméleti jelentőségűek, másrészt azonban a gépi nyelvészeti kutatásokban közvetlenül is felhasználhatók. Inkább elméleti jellegűek a következő tanulmányok: "A nyelv matematikai modelljéről", "A véges állapotú grammatika", "A mondat szerkezet grammatikája", "Transzformációs grammatika", "A kategóriális grammatikáról", "Kulagina modellje", "Szemantikai modellek", bár utóbbi kettő a gépi fordításban is jól felhasználható. "Yngve modellje" című tanulmány közvetlenül a gépi elemzés szempontjait veszi figyelembe és a kötet utolsó tanulmánya "A Comit-rendszer" a nyelvészeti munkához legjobban használható Comit programozási nyelvet mutatja be.

GRÉTSY László: Szaknyelvi kalauz. Bp. 1964. Közgazdasági és Jog-
gi Könyvkiadó, 373 p.

Az utolsó években megjelent, többnyire csak a nyelvészeknek vagy a nagyközönségnek szóló sok nyelvművelő munka után most olyan mű került kiadásra, amelyik közvetlenül a technikus, építész, kémikus, közgazdász, szerkesztő és szakfordító, tehát általában a szakember számára íródott. A könyv olyan nyelvi problémákkal foglalkozik, amelyekkel a szakemberek mindennapi munkájuk végzése során kerülnek szembe. Célja a hivatalos érintkezésnek, tudományos és termelő munkának megkönnyítése, zavartalanabbá, eredményesebbé tétele.

A kötet mintegy nyolcvan kis egységből, fejezetből áll, ezek mindegyike egy-egy többé vagy kevésbé jól körülhatárolható nyelvi vétséget tárgyal. Bár külső tagolásában nem tünteti fel, a fejezetek egy-egy problémakör köré csoportosulnak: helyesírási kérdések, szakszavak, szóhasználati kérdések, ragozási, mondat szerkesztési, fogalmazási nehézségek után a szórendi és stílusbeli botlások következnek. Az eligazodást részletes szó- és tárgymutató segíti.

A bőven használt példák mintegy százféle szakfolyóiratból és üzemi lapból származnak. Ezekkel a szemléletes példákkal, megfontolt gyakorlati tanácsaival a szerző komoly segítséget nyújt olvasóinak a szaknyelv világában való eligazodáshoz, jó szolgálatot tehet a tájékoztatásban dolgozók számára is.

/Dzs./